

SENDİKALARIN MESLEĞE YÖNETİM VE EĞİTİM MEVZULARINDAKİ ROLLERİ *

Sabri Tıǧlı

Istanbul Tekstil ve Örme Sanayii İşçileri
Sendikası Müfettişi

Muhterem hocalar, muhterem fabrika idarecileri, sevgili Paşabahçeli cam işçileri ve kıymetli sendika idarecisi arkadaşlarım. Bugün burada sendikaların mesleğe yönetim ve eğitim hususundaki rolleri nedir konusunu çok dar olan zamanımızın içinde sizlere imkân nisbetinde anlatmaya çalışacağım.

Arkadaşlar!. Bugün bütün dünya milletlerini meşgul eden problemlerden en mühimmi kitlelerin eğitimi, ve kendileri için en elverişli mesleğe hazırlama meselesidir. Size bundan bir müddet evvel Belçika Maarif Vekilinin bir sanayi kongresinde sendika liderlerinin de katıldığı bu toplantıda yaptığı çok mühim konuşmada sadece kendi milletine değil, diğer milletlere de hitap ederek, «Dünyanın ve Belçika'nın istikbali daha çok teknik eğitim yapmaya ve teknik eleman yetiştirmeye bağlıdır» dediğini söylersem, sakın şaşmayın.

Arkadaşlar, bunu söyleyen Maarif Vekilinin memleketinde (Belçika'da) bugün refah seviyesi oldukça yüksektir. Bütün Belçikalılar doğdukları andan öldükleri ana kadar sigortalıdır. Okuyup yazma bilmeyen hemen yok gibidir. Her Belçikalı 16 yaşına kadar okumak mecburiyetindedir. Yani orta tahsil mecburidir. Her türlü sosyal problemler halledilmiştir ve Belçikalılar kazançlarını sarfedecek yer bulamamaktadırlar. Belçikalı işçinin evine yeni alacak bir şeyi yoktur. Çünkü evinde radyosu, televizyonu, buz dolabı, çamaşır makinesi, otomobili vesair her şeyi mevcuttur. Ama böyle bir memleketin Maarif Vekili bütün sendika liderlerinin huzurun-

[*] Bu konferans Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikası işçilerine verilmiştir.

da dñnyanın ve kendi memleketinin istikbalini daha çok teknik eleman yetiştirmekte görür, bunu ilân eder ve sendikaları, bütün imkânlarını kullanarak bu kampanyaya katılmaya dâvet eder. Sendikalar yaptıkları toplantıdan sonra mevcut bütün imkânlarını seferber ederek işçilerin refah seviyesini yükseltebilmek için onlara kendi mesleklerini ilerletmek ve dünya meseleleri ile ilgili yeni yeni bilgiler vermek üzere kurslar, mektepler ve kısa devreli kolejler açmaǵa karar vermiş'erdir. Bu mevzu Belçika gibi, çok ileri gitmiş bir memleket için mühim olursa, henüz öğretim meselesini hallede-memiş olan, halkının % 60'ı okuma yazma bilmeyen ,17.000 köyünde okul bulunmayan, bir oda içinde 7 kişilik bir ailenin yatmak mecburiyetinde kaldığı, çalışan insanların asgarî ücretlerinin halledilemediği, her türlü sıkıntı, mahrumiyet ve bilgisizlik içinde bulunan bizim memleketimiz ve sendikalarımız için çok, ama pek çok mühim olarak kabul edilmeli ve çalışmalarımızı ona göre ayarlamalıyız.

Sevgili arkadaşlar, Cumhuriyet kurulduğundan bu yana memleketimizde bir sanayileşme mevcuttur ve İkinci Dünya Harbinden sonra hissedilir şekilde artmıştır; hele son 15 sene içinde çok büyük bir hızla artmış, memleket sathında binlerce fabrika kurulmuştur. Fakat bu devrede, bilhassa son 15 sene içinde ihmal edilen en mühim husus, en son model makinelerle ve çok modern olarak kurulan bu fabrikaları ve makineleri çalıştıracak teknik ve kalifiye eleman yetiştirmek işi olmuştur. Hükümet tarafından kurulan bir kaç teknik okul da ihtiyaca cevap vermekten çok uzak kalmıştır. Bu yüzden kurulan fabrikalar ve dışarıdan getirilen modern makinelerden istenilen randıman alınamamıştır. Bunun neticesinde elemansızlık yüzünden bazı tesisler uzun müddet muattal kalmışlardır. Bilgisiz elemanlar yüzünden makineler çeşitli ârızalar yapmış ve bazıları zamanından çok evvel kullanılamaz hale gelmiştir. Memleket büyük zararlara girmiştir. Bu vaziyet, işçi ücretlerine de geniş şekilde tesir etmiş, sayıları çok mahdut olan ve içerde ve dışarıda şahsî imkânlar bularak kendilerini yetiştiren teknik elemanlar yeni kurulan fabrikalar tarafından çok büyük ücretlerle kapışılmış, her türlü meslekî ve umumî eğitimden mahrum olan büyük kitleler ise çok düşük ücretlerle çalışmaya mecbur kalmışlardır. Bu hal maalesef bugün de devam etmektedir. Yeni kurulan müesseseler zahmete girerek adam yetiştirmektense eski fabrikaların yetiştirdikleri elemanları türlü vesileleri kendi fabrikalarına

çekmek suretiyle, oturmuş olan eski müesseselerin de çalışma âhenklerini bozmuşlar, o müesseselerdeki randımanın düşmesine sebep olmuşlardır. 1951 senesinde İstanbul Tekstil ve Örme Sanayii İşçileri Sendikası idarecileri kendi branşlarındaki mensucat işverenleri sendikasına, «müşterek işbirliği ile kalifiye işçi yetiştirecek kurslar açalım, ileride yeni kurulan fabrikalar çok güç durumda kalacaklar ve getirilen modern makineler işe yaramaz hale gelecektir.» şeklinde yapıcı ve müsbet tekliflerde bulunduğu halde bu husus işverenlerce benimsenmemiş, çok iyi niyetlerle yapılan bu teklif, işverenlerin ilgisizliği yüzünden tahakkuk edememiştir. Yine aynı sendikanın kurslar açılması ve kalifiye eleman yetiştirilmesi hususunda Hükümete yapmış oldukları ısrarlı teklifler de netice vermemiştir.

Muhterem arkadaşlar; bu umumî izahtan sonra şimdi gelelim sendikalarımızın durumuna. Türk sendikaları ve sendikacıları bir iki tanesi müstesna (onların da faaliyetleri tam mânasiyle değil) bu hayatî konunun üzerine eğilmemişlerdir.

Bunun birinci âmili henüz 12 senelik bir maziye sahip olmaları, maddî imkânlarının bulunmaması, çeşitli sebepler yüzünden ve bilhassa particilik sebepleri yüzünden bir iş kolunda, bir fabrika içinde bir kaç parçaya ayrılmaları, kendilerini sen ben kavgasına kaptırarak büyük vakitler kaybetmişlerdir. Bunlara ilâve edilecek bunlardan da mühim diğer bir husus bilgili ve kuvvetli sendika liderlerine sahip olamamalarıdır.

Arkadaşlar, sendikalarımız yukarıda saydığımız sebepleri ortadan kaldırarak maddî ve mânevî kuvvetlerini arttırmaz, üyelerinin umumî ve meslekî bilgilerini arttırmak için geniş faaliyetlerde bulunmazlarsa, ne bütün işçileri sendikaların etrafında toplayabilirler, ne yeni yeni haklar temin edebilirler, ne de işçilerin ücretlerini arttırabilirler. İşçilerin ücretleri, onları daha çok bilgi sahibi yaparak randımanlarını yükseltmek suretiyle arttırılabilir.

Sendikalarımız bu hususta neler yapabilirler? Müsaade edersemiz kısaca onları inceliyelim :

1 — Kollektif akitlerle işverenleri üyelerinin umumî ve meslekî bilgilerini arttırmak için kurslar ve mektepler açmaya zorlayabilirler (tabii bu kanun çıktığı zaman, bugün memleketimizde sendikaların kollektif akit yapma hakları yoktur ve sendikalar bunu almak için mücadele etmektedirler).

2 — Maddî ve mânevî imkânları müsaitse kendi lokallerinde, yoksa lokaller kiralamak suretiyle kurslar, konferanslar tertip edebilirler ve hattâ mektepler açabilirler. İşçilerin meslekleri ile ilgili müsabakalar açabilirler, çeşitli mevzularda üyeler arasında münakaşalar tertip edebilirler, çeşitli fikir ve san'at grupları ile üyelerini temas ettirerek umumî kültürlerinin artmasına yardım edebilirler. Hafta, bayram ve umumî tatillerde küçük ve büyük gruplar yaparak eğlenceler tertip ederek, kamplar kurarak üyelerini hem eğlendirmek, hem dinlendirmek, hem tanıştırmak yoluyla onları sıkmadan umumî ve meslekî bilgilerini arttırabilirler.

3 — Hükümetler ve parlamentodaki taraftarları ile görüşerek üyelerinin meslekî eğitim ve umumî kültürleri için kanunlar ve kararnameleler çıkartabilirler.

Meslekî eğitim kurslarını cazip hale getirmek için bu kursları bitirenlere maddî ve mânevî menfaatler temin edebilirler. Bu kursları çok iyi derecelerle bitiren üyelerine daha üstün eğitim imkânları temin etmek için memleket içinden ve memleket dışından burslar ihdas edebilirler veya daha ileri memleketlerden ve birtakım kurumlardan burslar temin edebilirler. Diğer memleketlerde kendi meslek kollarındaki sendikalar ve beynelmilel üst teşekküllerle anlaşmalar yaparak işçi mübadelesi yapabilirler. İşyerlerinde işçilerin boş saatlerinden faydalanıp meslekî ve kültürel filimler gösterebilirler.

Sevgili arkadaşlar ,bütün bunların olabilmesi işçilerin sendikaları etrafında toplanmasına, büyük ve kuvvetli sendikaların kurulmasına, bilgili, kuvvetli, cesur ve ücretli sendika liderlerinin adedinin çoğalmasına bağlıdır. Beni büyük bir sabırla dinlediğiniz için hepimizi hürmetle, saygıyla selâmlarım. Sağolun.